

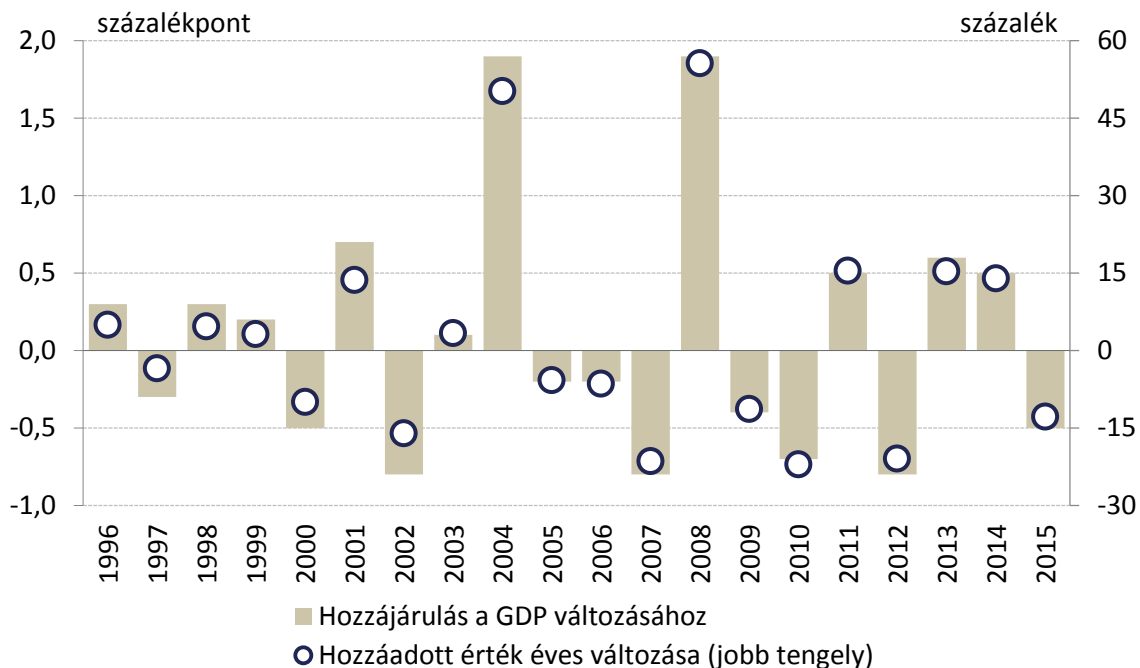
Nagy Ágnes – Rippel Géza:

A mezőgazdasági teljesítmény ingadozása mögött meghúzódó tényezők

Teljesítményének jelentős ingadozása miatt a hazai mezőgazdaság kibocsátásának változása érdemben befolyásolja a GDP alakulását. Az ágazat uniós összevetésben is kiemelkedő volatilitásának hátterében az időjárási körülményeknek való erős kitettség, illetve termelékenységi és versenyképességi elmaradások állnak. Az állattenyésztés és a magasabb hozzáadott értékű termelésre is lehetőséget adó növényi kultúrák jelentőségének növelése, a birtokszerkezet mérethatékonysági lehetőségeinek kihasználása, a termelő eszközök és agrárképzés javítása egyaránt mérsékelheti a mezőgazdasági teljesítmény volatilitását, támogatva a hazai gazdaság középtávú növekedését.

A hazai mezőgazdaság bruttó hazai termékéből való közvetlen részesedése stabilan 4 százalék körül alakult az elmúlt években. A termelésben részt vevő ágazatok körében relatíve kis súlya ellenére az ágazat **hozzáadott értékének érdemi ingadozása miatt jelentősen befolyásolja a GDP alakulását** (1. ábra). Például 2015-ben a mezőgazdaság – a megelőző év kiváló terméseredményeit követően – 0,5 százalékponttal mérsékelte a hazai GDP növekedését.

1. ábra: A mezőgazdasági teljesítmény alakulása

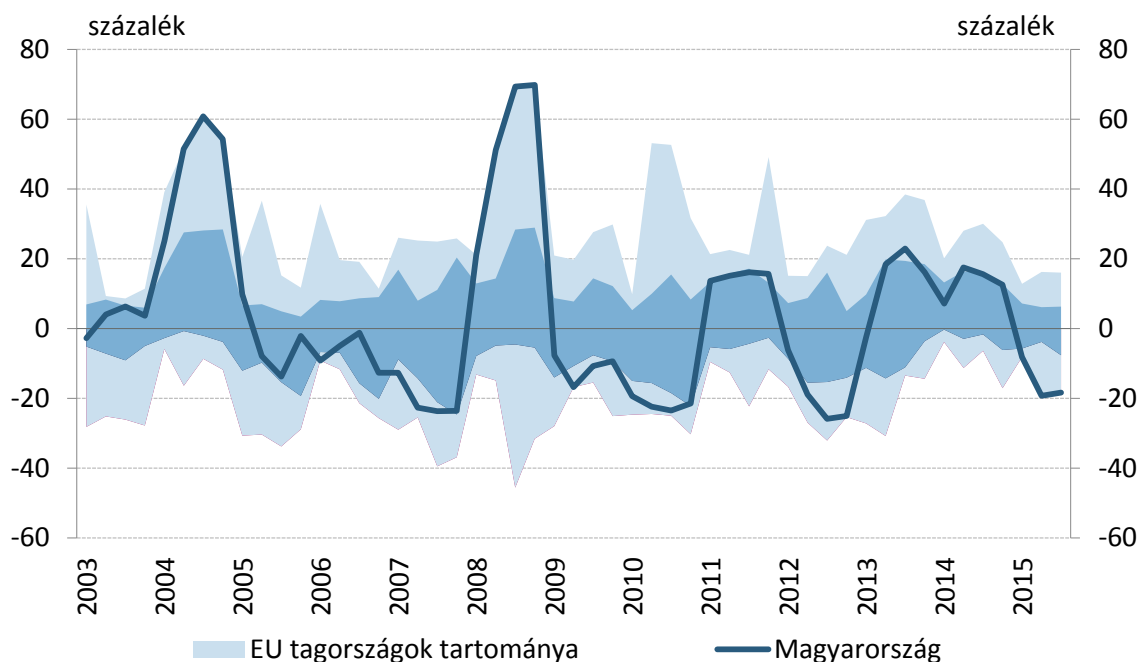

Forrás: KSH

A hazai mezőgazdaság hozzáadott értékének volatilitása uniós összehasonlításban is jelentős. A csatlakozás óta lényegében azonos szabályok és feltételek között működő tagországok közül **a magyar mezőgazdaság az Európai Unió átlagánál érdemben ingadozóbb, egyes időszakokban a legszélsőségesebb teljesítményt nyújtotta** (2. ábra).

Az agrárteljesítmény volatilitása mögött elsősorban az ágazat súlya, szerkezete és termelékenységi jellemzői állnak. Az ágazat hozzáadott értéke jellemzően azokban az országokban mutat jelentősebb ingadozást, ahol relatíve nagy az agrárium részesedése a GDP-ben, illetve amelyek később csatlakoztak az Európai Unióhoz. **A hazai mezőgazdaság GDP-részesedése az uniós tagországok körében relatíve magas**, csak Romániában és Bulgáriában van nagyobb súlya az ágazatnak.

2. ábra: A mezőgazdasági hozzáadott érték változása

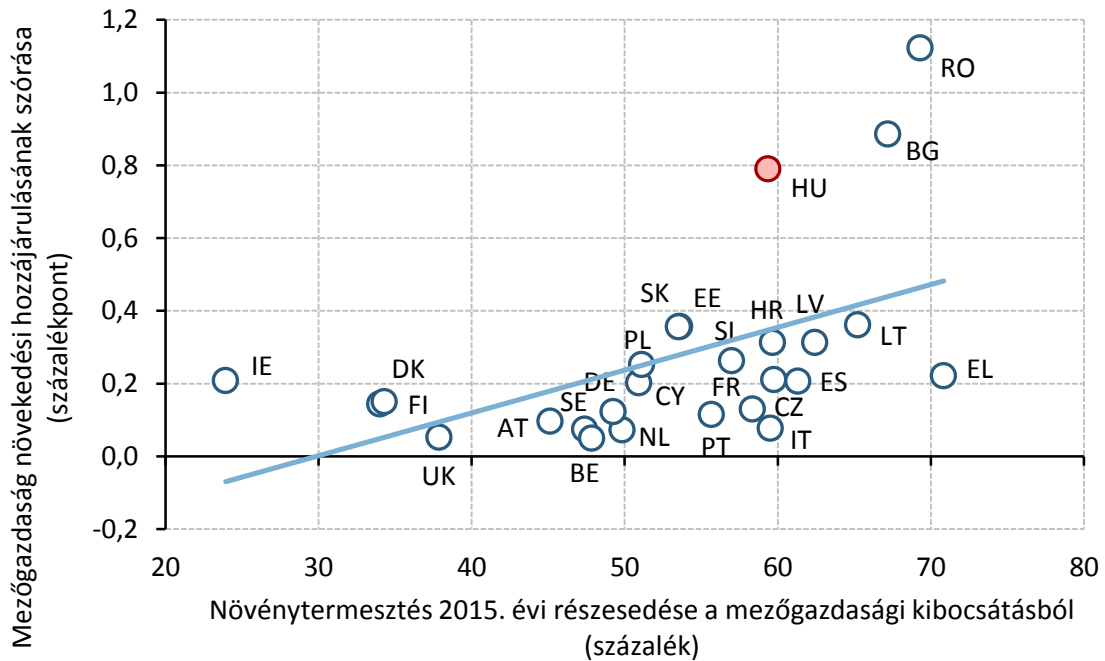
Megjegyzés: A sötétebb sáv a felső és alsó percentilis közötti tartományt jeleníti meg

Forrás: Eurostat

Változékonnyabb az ágazat teljesítménye azokban az országokban, amelyekben **nagyobb az időjárástól közvetlenebbül függő növénytermesztés részesedése** az agrárkibocsátásból. Hazánkban a növénytermesztés mezőgazdaságon belüli részaránya közel 60 százalék, ugyanakkor a szektor teljesítménye volatilisabb a hasonló mezőgazdasági szerkezetű országokénál (3. ábra).

Regionálisan is azonosítható az összefüggés, ugyanis a kiegyensúlyozottabb agrárszerkezetű régiók (Dél-Alföld és dunántúli régiók) esetén az országos átlagot meghaladó mértékű az egy hektárra jutó termelés. Tovább erősítheti az időjárásnak való kiszolgáltatottságot, hogy az újonnan csatlakozó tagországokhoz hasonlóan Magyarországon is érdemi a szántóföldi növények részesedése a növénytermesztésben.

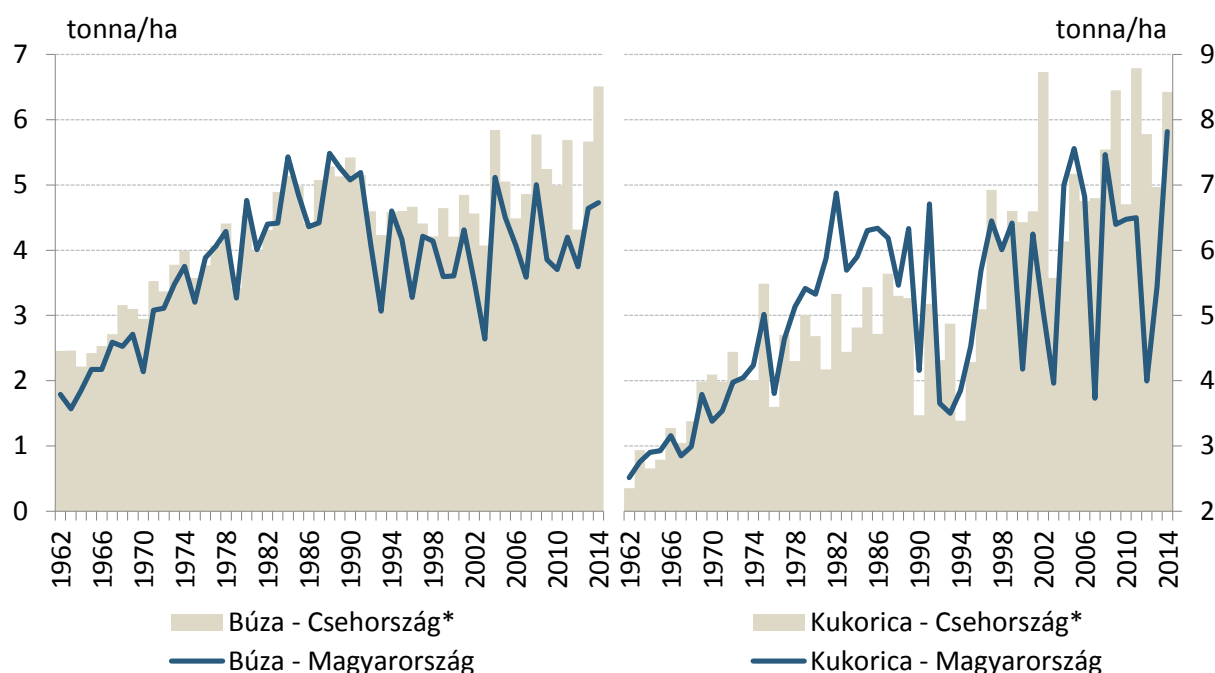
3. ábra: A mezőgazdaság szerkezete és volatilitása

Forrás: Eurostat

Az agrárium súlya és szerkezete mellett **termelékenységi és versenyképességi tényezők is magyarázzák a szektor teljesítményének ingadozását**. A rendszerváltást követően a főbb gabonafélék termésátlagának növekedése megállt (a búza esetében csökkent), míg volatilitásuk érdemben emelkedett. Az 1990-es évekig jellemzően a cseh adatokkal együttmozgó magyar termésátlagok az elmúlt évtizedekben elmaradtak, **jelentős termelékenységi különbséget halmozva fel** (4. ábra).

4. ábra: Főbb gabonafélék termésátlagának alakulása

Megjegyzés: *1993 előtt Csehszlovákia

Forrás: FAO

A mezőgazdaság termelékenységében és az időjárás hatásainak mérséklésében kulcsszerepe van az öntözésnek. Az öntözhető területek nagysága folyamatosan csökkent az utóbbi évtizedekben Magyarországon. Jelenleg a területeknek a felét, közel 100 ezer hektárt öntözik ténylegesen a gazdálkodók. Emellett a hazai mezőgazdaságot a kelet-európai és mediterrán országokéhoz hasonlóan **elaprózottabb birtokszerkezet jellemzi**, amely mérsékelt méretgazdaságossági előnyöket biztosít.

Az elmúlt években a Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramjának és az uniós források aktív lehívásának köszönhetően erősödő beruházási aktivitás ellenére továbbra is **érzékeny lemaradás a géppark mennyiségi és minőségi jellemzőiben** a nyugat-európai országokhoz képest. A fizikai mellett a humán tőke képzettségének javítása, valamint a mezőgazdasági **kutatás és fejlesztés** (például növénynemesítés) támogatása is a termelékenység növelésének forrása lehet.

„Szerkesztett formában megjelent a *Portfolio.hu* oldalon 2016. április 6-án.”